
[2024-8-RE](#)

Causa 2024-8-RE

(Cierco Noguer c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 79-2024. Recurs d'empara

Aute del 15 de març del 2024

BOPA núm. 38, del 27 de març del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 8 de febrer del 2024, per la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguer, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 26 de gener del 2024, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a la defensa, a la tutela judicial efectiva, i, als principis d'igualtat d'armes, de congruència i de seguretat jurídica, així com al de no ser discriminat davant la llei, reconeguts als articles 10, 3.2 i 6 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets i dels principis esmentats i que declari la nul·litat de la resolució impugnada;

Vista la Constitució, especialment els articles 3.2, 6, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc de la causa seguida contra els Srs. Higini i Ramon Cierco Noguera, entre d'altres, per uns presumptes delictes d'associació il·lícita i de blanqueig de diners o valors i menor contra el prestigi de les institucions, el 16 d'agost del 2023, la batlle instructora va dictar un aute en què acordava cessar la legitimació activa concedida anteriorment al Govern (aute del 2 de maig del 2023).

1.2. El Govern va interposar un incident de nul·litat contra aquesta decisió, fonamentant-se en les disposicions de l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials, i, el 24 d'octubre del 2023, la batlle instructora va dictar un aute que desestimava aquest incident i que considerava que la decisió impugnada era ajustada a dret.

1.3. El Govern va formular un recurs d'apel·lació contra la desestimació de l'incident de nul·litat esmentat, i, el 26 de gener del 2024, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va decidir estimar aquest recurs i va acordar la revocació de l'aute recorregut, donant lloc a la nul·litat sol·licitada, deixant sense efecte l'aute dictat el 16 d'agost del 2023.

1.4. El 8 de febrer del 2024, la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguera va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 26 de gener del 2024, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a la defensa, a la tutela judicial efectiva, i, als principis d'igualtat d'armes, de congruència i de seguretat jurídica, així com al de no ser discriminat davant la llei, reconeguts als articles 10, 6 i 3.2 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents exposen que en un aute del 4 d'agost del 2023, la batlle instructora no va donar lloc a la prescripció sol·licitada respecte del delictes menor contra el prestigi de les institucions (actuació recentment impugnada davant aquest Tribunal- causa 2023-85-RE) i, en l'aute del 16 d'agost del mateix any, va decidir que el Govern ja no tenia legitimació activa.

- Consideren que ambdues decisions son coherents, ja que la batlle instructora es fonamenta en què dels elements que consten en les actuacions se'n desprèn que la instrucció es troba en un estadi molt incipient, i, per consegüent, no es podia determinar encara ni la prescripció del delictes menor, ni tampoc la legitimació del Govern.

- Per tant, addueixen que l'aute de la Sala Penal és incoherent i discriminatori, per tal com anul·la la decisió de la batlle instructora del 16 d'agost del 2023 i accepta la legitimació del Govern, malgrat que la instrucció de la causa es troba en un estat molt incipient.

- No consideren que l'aute constitucional invocat per la Sala Penal (aute de l'11 de juliol del 2018, recaigut en la causa 2018-17-RE) pugui aplicar-se en aquest cas com a un precedent, ja que la legitimació del Govern es fonamentava en unes circumstàncies molt específiques, a saber: el presumpte delictes de blanqueig de diners s'hauria comés en el marc d'una entitat bancària i en grup organitzat, i que el Govern era en aquell cas el responsable d'assegurar, a través tots els mitjans, el dret a la defensa de l'interès general i el de les institucions públiques, i que tot això afectava a la imatge del país i a la reputació de les institucions andorranes.

- Segons el seu parer, aquest no és el cas, ni de lluny, en aquesta situació actual, tal com la Sala Penal mateixa reconeix, ja que la dimensió internacional de la causa no està establerta.

- Els recurrents afirmen que el Govern té un comportament discriminatori en la mesura en què fa mans i mànigues per constituir-se en part quan es tracta de causes que els afecten, però en canvi no es va personar en la causa mediatitzada seguida contra la presidenta de l'associació Stop Violències, tot i estar imputada del mateix delictes.

- D'altra banda, afegeixen que la Sala Penal mateixa indica que el Govern haurà de precisar de manera concreta l'entitat i la quantificació del seu perjudici, el qual ha de ser diferent al d'un simple interès general, un element més, segons el seu parer, que demostraria, que el vertader motiu del Govern per personar-se en aquesta causa no és la defensa de la reputació de les institucions andorranes, sinó el seu cognom

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets i dels principis esmentats i que declari la nul·litat de la resolució impugnada.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal fonamenta l'estimació del recurs d'apel·lació i el reconeixement de la legitimació del Govern en la resolució constitucional dictada l'11 de juliol del 2018 (causa 2018-17-RE).

- Cita aquesta decisió, concretament el fonament de dret 3.7 en què es declara que el Govern és responsable d'assegurar, a través de tots els mitjans, el dret de defensa de l'interès general i el de les institucions andorranes; en el 3.8, que el presumpte delictes de blanqueig de diners o valors, comés en el marc d'un establiment bancari, en grup organitzat i de manera habitual afecta la imatge d'Andorra i la reputació de les institucions públiques andorranes, les quals estan a càrrec del Govern; i, en el 3.9, que el Tribunal de Corts està jurídicament fonamentat per considerar que el Govern pot constituir-se com a acusació particular en aquest procés.

- La Sala Penal reconeix que es podria apreciar la prescripció del delictes, tanmateix aquest fet no

impedeix al Govern actuar a títol conservatori, sense perjudici de les decisions posteriors que podrien aturar el procés penal en aquest supòsit concret.

- També reconeix que la dimensió internacional del cas no està establerta, però la internacionalitat no és una condició de la constitució de part civil del Govern.

- Considera que l'opció per part del Govern de constituir-se o no en actor civil es fonamenta en criteris polítics, els quals la Justícia no pot valorar; no obstant això, recorda que el Govern haurà de precisar de manera concreta l'entitat i la quantificació del seu perjudici, element que haurà de ser diferent al d'un simple interès general.

- Conclou, que d'acord amb l'article 325 del Codi penal i conformement a l'aute de l'11 de juliol del 2018, dictat pel Tribunal Constitucional, la personació del Govern com a actor civil pot ser justificada sobre la base rescabalatòria, atesa la particular naturalesa de les infraccions investigades.

- Per aquests motius, estima el recurs d'apel·lació contra la desestimació de l'incident de nul·litat presentat pel Govern i deixa sense efecte l'aute del 16 d'agost del 2023, dictat per la Batllia.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració dels drets constitucionals a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE, o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si la Sala Penal ha vulnerat el dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a la defensa, a la tutela judicial efectiva, i, als principis d'igualtat d'armes, de congruència i de seguretat jurídica, així com al de no ser discriminat davant la llei, reconeguts respectivament als articles 10, 3.2 i 6 de la

Constitució pel fet d'haver considerat que la constitució del Govern com a actor civil en el marc d'una causa seguida per uns presumptes delictes d'associació il·lícita i de blanqueig de diners o valors i menor contra el prestigi de les institucions estava justificada.

3.5. D'acord amb l'article 18 del Codi de procediment penal "*L'acció civil pot ser exercida per tota persona que hagi sofert danys i perjudicis causats pel delicte o la contravenció penal. Pot intentar-se conjuntament amb la penal o, separadament, en judici civil. En aquest darrer cas no es pot exercir l'acció civil fins que hagi estat resolta l'acció penal per sentència ferma o es dicti aute de sobreseïment definitiu o provisional.*

La constitució en actor civil pot produir-se en qualsevol moment del procediment fins al darrer dia del termini concedit al Ministeri Fiscal per presentar l'escrit de qualificació jurídica".

3.6. D'acord amb l'article 325 del Codi penal "1. *El qui, amb coneixement de la seva falsedat o menyspreu temerari per la veritat, faci públicament imputacions relatives a l'actuació del Consell General, el Govern, el Consell Superior de la Justícia, els òrgans judicials, el Ministeri Fiscal o els comuns que puguin perjudicar el seu prestigi ha de ser castigat amb una pena de multa de fins a 30.000 euros i inhabilitació per a l'exercici de càrrec públic de fins a quatre anys, sense perjudici de les penes que, si escau, corresponguin pels atemptats contra l'honor de les persones".*

3.7. Prenent aquestes disposicions com a referència, entre d'altres, en l'aute de l'11 de juliol del 2018, recaigut en la causa 2018-17-RE, el Tribunal Constitucional va declarar que el Govern era responsable d'assegurar, a través de tots els mitjans, el dret de defensa de l'interès general i el de les institucions andorranes; que en aquella causa el presumpte delicte de blanqueig de diners o valors, comés en el marc d'un establiment bancari, en grup organitzat i de manera habitual que s'investigava afectava la imatge d'Andorra i la reputació de les institucions públiques andorranes, les quals estan a càrrec del Govern; i, que, per consegüent, el Tribunal de Corts estava jurídicament fonamentat per considerar que el Govern podia constituir-se com a acusació particular en aquell procés.

3.8. En aquella mateixa decisió, el Tribunal Constitucional també va declarar que el fet que Ministeri Fiscal estigués a l'origen de l'acció penal no era un obstacle per a la legitimació del Govern per actuar, ni una vulneració de la separació dels poders, ni una vulneració del principi de la igualtat d'armes, en la mesura en què els fonaments de les accions del Ministeri Fiscal i del Govern eren diferents i independents; en la mesura en què el Ministeri Fiscal només podia exercir l'acció civil si el perjudicat no s'havia constituït en part o havia fet reserva, havia desistit o havia renunciat a la seva reclamació; i, en la mesura en què els acusats no es trobaven en una impossibilitat de defensar-se com així ho havien pogut fer durant la instrucció, nogensmenys sense impugnar en aquell moment processal la legitimació activa del Govern.

3.9. En la resolució actualment impugnada, la Sala Penal reproduïx les mateixes referències i es fonamenta en la decisió constitucional esmentada per pronunciar-se sobre la legitimació activa del Govern en el marc de la causa seguida contra els recurrents per uns presumptes delictes d'associació il·lícita i de blanqueig de diners o valors i menor contra el prestigi de les institucions.

3.10. Les circumstàncies del cas son diferents d'aquelles que van donar lloc a l'aute constitucional esmentat del 2018, en particular, perquè la qüestió de la prescripció del delictes menor contra el prestigi de les institucions no està encara resolta i perquè la dimensió internacional del delictes tampoc està establerta.

3.11. Tanmateix, l'article 18 del Codi de procediment penal disposa clarament que l'acció civil pot exercir-se "*en qualsevol moment del procediment*", així com en aquest cas en el moment de la instrucció; altrament, la Sala Penal està fonamentada per considerar que no correspon als magistrats entrar en l'apreciació dels criteris polítics que regeixen les opcions del Govern.

3.12. Finalment, la Sala Penal ha tingut en compte l'especificitat de la causa i, en particular, el moment en què el Govern va demanar constituir-se en actor civil, precisant que aquesta constitució s'efectua a títol conservatori, sense perjudici de les decisions posteriors que podrien aturar el procés penal.

3.13. Per consegüent, aquest recurs d'empara no pot ser admès a tràmit per manca de contingut constitucional de les seves pretensions.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2024-8-RE interposat per la representació processal dels Srs. Higini i Ramon Cierco Noguera contra l'aute del 26 de gener del 2024, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal dels recurrents, al president de la Batllia, al

president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de març del 2024.

Jean-Yves Caullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat